

Latvijas Bankas noteikumu projekta
"Prasības digitālās darbības nepārtrauktības un noturības jomā finanšu tirgus dalībniekiem, kuriem nepiemēro Eiropas Parlamenta un Padomes 2022. gada 14. decembra regulu (ES) 2022/2554 par finanšu nozares digitālās darbības noturību un ar ko groza regulas (EK) Nr. 1060/2009, (ES) Nr. 648/2012, (ES) Nr. 600/2014, (ES) Nr. 909/2014 un (ES) 2016/1011"

anotācija

Nosaukums	"Prasības digitālās darbības nepārtrauktības un noturības jomā finanšu tirgus dalībniekiem, kuriem nepiemēro Eiropas Parlamenta un Padomes 2022. gada 14. decembra regulu (ES) 2022/2554 par finanšu nozares digitālās darbības noturību un ar ko groza regulas (EK) Nr. 1060/2009, (ES) Nr. 648/2012, (ES) Nr. 600/2014, (ES) Nr. 909/2014 un (ES) 2016/1011" (turpmāk – noteikumu projekts)
Dokumenta veids	Latvijas Bankas noteikumi
Izdošanas pamatojums	<u>Finanšu tirgus digitālās darbības noturības un mākslīgā intelekta izmantošanas likuma</u> (turpmāk arī – Likums) 6. panta trešā daļa
Mērķis un būtība	Digitalizācijas procesi un paļaušanās uz informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (turpmāk – IKT) sistēmām, platformām un infrastruktūru finanšu pakalpojumu sniegšanā rada būtiskus ar IKT saistītus riskus. Eiropas Savienības (turpmāk – ES) līmenī attiecībā uz daudziem finanšu tirgus dalībniekiem piemērojama Eiropas Parlamenta un Padomes 2022. gada 14. decembra regula (ES) 2022/2554 par finanšu nozares digitālās darbības noturību un ar ko groza regulas (EK) Nr. 1060/2009, (ES) Nr. 648/2012, (ES) Nr. 600/2014, (ES) Nr. 909/2014 un (ES) 2016/1011 (turpmāk – Regula 2022/2554). Noteikumu projekta mērķis ir nodrošināt vienotu pieeju un rīcību attiecībā uz digitālās darbības noturības prasībām arī nelielu finanšu tirgus dalībnieku darbībā, tādējādi stiprinot finanšu sektora kiberdrošību un digitālās darbības noturību, lai visi finanšu sektora dalībnieki spētu droši darboties arī kiberapdraudējumu vai tehnoloģisku traucējumu gadījumā. Likuma 6. panta trešā daļa ietver deleģējumu Latvijas Bankai noteikt digitālās darbības noturības prasības tiem Latvijas finanšu tirgus dalībniekiem, uz kuriem neattiecas Regulas 2022/2554 prasības. Šie subjekti ir: 1) neliels alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldnieks;

	2) neliela apdrošināšanas sabiedrība un neliela pārāpdrošināšanas sabiedrība; 3) neliels apdrošināšanas starpnieks, neliels pārāpdrošināšanas starpnieks un apdrošināšanas papildpakalpojuma starpnieks; 4) krājaizdevu sabiedrība; 5) neliels privātais pensiju fonds; 6) žiro norēķinu iestāde; 7) fiziskā un juridiskā persona Finanšu instrumentu tirgus likuma 101. panta septītās daļas 2., 3., 4., 6., 7., 9., 12., 13., 15. un 16. punkta izpratnē, t. i., subjekti, uz kuriem neattiecas ES finanšu instrumentu tirgus regulējuma prasības par šo instrumentu tirdzniecību regulētās tirdzniecības vietās un ziņošanas pienākumiem, citiem vārdiem – MiFID II (Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 15. maija direktīva 2014/65/ES par finanšu instrumentu tirgiem un ar ko groza direktīvu 2002/92/ES un direktīvu 2011/61/ES). Attiecībā uz šiem pēdējiem uzskaitītajiem subjektiem sevišķi svarīgi atzīmēt kopējo izņēmuma izcelsmi. Jau 1980. gadu nogalē, pārstrādājot Eiropas vienotās prasības un izstrādājot Padomes 1993. gada 10. maija direktīvu 93/22/EEK par ieguldījumu pakalpojumiem vērtspapīru jomā, tika tiešā tekstā nošķirti tie finanšu tirgus dalībnieki, uz kuriem nav jāattiecinā ieguldījumu pakalpojumu regulējums visā pilnībā. Pamats tam bija finanšu tirgus pilnveidošanās, jo agrākā laikposmā "ieguldījumu pakalpojumus" principā sniedza kredītiestādes, taču laika gaitā šāds skatījums vairs neatbilda praksei. (Skat. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas 1989. gada 28. septembra atzinuma par Padomes direktīvas par ieguldījumu pakalpojumiem vērtspapīru jomā priekšlikumu 2.8. apakšpunktu, pieejams angļiski.) Arī turpmākajā ES tiesību aktu pārskatīšanas procesā norādīts: "[...] tika ieviesti trīs galvenie izņēmumi, lai izslēgtu personas, kas darbojas savā vārdā, un tā ir viņu vienīgā veiktā darbība vai papildu darbība citai ar finansēm nesaistītai korporatīvai darbībai, vai daļa no nefinanšu preču tirdzniecības darbības. [...] Tāpēc priekšlikumos skaidrāk definēti izņēmumi attiecībā uz darbībām, kuras nav [galvenās Finanšu instrumentu tirgus direktīvas] darbības jomā un galvenokārt ir īpašumtiesību vai komerciāla rakstura vai kurām neveic ļoti biežus tirdzniecības darījumus." (Eiropas Komisijas 2011. gada 20. oktobra dok. Nr. COM(2011) 656 galīgā redakcija "Priekšlikums EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVA[I] par finanšu instrumentu tirgiem, ar kuru atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes
--	---

	<u>Direktīvu 2004/39/EK (Pārstrādātā redakcija)", 7. lpp., 3.4.3. apakšnodaļa.)</u> No sistēmiskā viedokļa noteikumu projekta subjekti – finanšu tirgus dalībnieki, kuriem nav saistošas Regulas 2022/2554 prasības, – nevar tikt pakļauti tāda paša līmeņa IKT riska uzraudzībai kā, piemēram, kredītiestādes, bet vienlaikus šo subjektu digitālās darbības noturības prasības ir jāregulē, lai tie iekļautos kopējā nozares risku pārvaldības sistēmā. Ņemot vērā, ka finanšu tirgus digitālās darbības noturības kopējo tiesisko sistēmu veido Regula 2022/2554, kuras vienkāršotās prasības jau ir nošķirtas atsevišķā normā – 16. pantā (ietverts Likuma 5. pantā), Latvijas Bankas noteikumu projekts ir harmonizēts ar šīm vienkāršotajām prasībām, papildus izslēdzot prasības, kas vēl mazākām finanšu vienībām radītu nesamērīgu slogu. Noteikumu projektā ietvertās prasības noteiks visaptveroša IKT riska pārvaldības ietvara izveidošanu un lēmumu pieņemšanas kārtību, kas iekļautu visus IKT pakalpojuma dzīves cikla posmus, uzlabotu digitālās darbības incidentu pārvaldības, testēšanas un drošības riska pārvaldības sistēmas, lai novērstu IKT ievainojamību, un pastiprinātu finanšu tirgus dalībnieku spēju izturēt, reaģēt un atjaunoties pēc kibernetizācijas vai citām IKT sistēmu kļūmēm. Papildus noteikumu projekts paredz digitālās darbības noturības prasību piemērošanu finanšu tirgus dalībniekiem saskaņā ar proporcionalitātes principu un uz risku pārvaldību balstītu pieeju, ņemot vērā darbības jomu, darbinieku skaitu, sniegto pakalpojumu veidu, kā arī to sarežģītību un kopējo informācijas tehnoloģiju izmantošanas līmeni. Noteikumu projekts paredz, ka tirgus dalībniekam ir jāsapagatavo vismaz šādi iekšējie normatīvi: - IKT riska analīze, kas nodrošina risku efektīvu pārvaldību un kontroli, lai sasniegtu augstu digitālās darbības noturības līmeni (12. un 13. punkts); - informācijas drošības politika, nosakot tajā principus un prasības, lai aizsargātu datu un sniegto pakalpojumu konfidencialitāti, integritāti un pieejamību (8. punkts); - darbības nepārtrauktības plāns, kurš veidots, ņemot vērā uzņēmējdarbības ietekmes rezultātus un to draudu scenārijus, kam varētu būt pakļauti IKT aktīvi, kas atbalsta kritiski svarīgas funkcijas, t. sk. kibernetizācijas scenāriju (25. punkts). Noteikumu projektā ietvertās prasības piemēros:
--	---

	- alternatīvo ieguldījumu fondu pārvaldniekam, ja tas atbilst Likuma 6. panta pirmās daļas 1. punkta prasībām; - apdrošināšanas sabiedrībai un pārapdrošināšanas sabiedrībai, ja tā atbilst Likuma 6. panta pirmās daļas 2. punkta prasībām; - apdrošināšanas starpniekam, pārapdrošināšanas starpniekam un apdrošināšanas papildpakalpojuma starpniekam, kurš ir mikrouzņēmums, mazais uzņēmums vai vidējais uzņēmums; - tādām finanšu tirgus dalībniekiem, uz kuru neattiecas Finanšu instrumentu tirgus likumā ietvertās prasības par ieguldījumu pakalpojumu sniegšanu (likuma F sadaļa); - krājaizdevu sabiedrībai; - nelielam privātajam pensiju fondam, kura reģistrētajos pensiju plānos kopā nav vairāk par 15 pensiju plāna dalībniekiem; - žiro norēķinu iestādei. Minētajiem tirgus dalībniekiem līdz brīdim, kad tika ieviesta Regula 2022/2554, tika piemērotas Latvijas Bankas 2024. gada 2. decembra noteikumu Nr. 360 "Informācijas tehnoloģiju un drošības risku pārvaldības noteikumi" prasības. Līdz ar Regulas 2022/2554 piemērošanu šis tiesību akts ir zaudējis spēku. Ievērojot proporcionalitātes principu un uz risku pārvaldību balstītu pieeju, apdrošināšanas starpniekiem, pārapdrošināšanas starpniekiem un apdrošināšanas papildpakalpojuma starpniekiem, kuri ir mikrouzņēmumi, mazie uzņēmumi vai vidējie uzņēmumi, atsevišķām fiziskajām un juridiskajām personām, kuras noteiktas Finanšu instrumentu tirgus likuma 101. panta septītajā daļā, kā arī nelieliem privātajiem pensiju fondiem, kuru reģistrētajos pensiju plānos kopā nav vairāk par 15 pensiju plāna dalībniekiem (noteikumu projekta 2.3., 2.4. un 2.6. apakšpunkts), būs jāievēro nedaudzas digitālās darbības noturībai īpaši nozīmīgas prasības (noteikumu projekta 12.1. apakšpunkts, 13. punkts, 18.3., 18.4., 26.7. un 26.8. apakšpunkts un 28. punkts).
Leģitīmais mērķis	Noteikumu projekta leģitīmais mērķis ir finanšu tirgus dalībnieku un to klientu interešu un tiesību aizsardzība, kā arī sabiedrībai uzticama – noturīga – finanšu sektora nodrošināšana. Šo pamattiesību aizsardzību Latvijas Banka īsteno, nodrošinot finanšu tirgus uzraudzību, kurai ir vitāla nozīme finanšu sistēmas un ekonomiskajā attīstībā, iespējami pilnīgākajā veidā, lai veicinātu sabiedrības

	uzticēšanos finanšu tirgum un tā dalībniekiem un Latvijas Bankai kā konkrēto finanšu tirgus dalībnieku uzraugam, kas nodrošina to tiesisku un sabiedrības interesēm atbilstošu darbību. Indivīdam kā finanšu tirgus sistēmas daļai ir būtiski apzināties un saņemt to aizsardzības līmeni, kuru tam nodrošina finanšu tirgus un tā dalībnieku darbības uzraugs (Latvijas Banka), un attiecīgi Latvijas Banka finanšu tirgus un tā dalībnieku darbības uzrauga lomā ir atbildīga par tādu pasākumu veikšanu, kas aizsargā indivīda pamattiesības. Nosakot finanšu tirgus dalībniekiem prasības un veicot to ievērošanas pārbaudes, Latvijas Banka nodrošina tai Latvijas Bankas likumā noteikto pienākumu – veicināt ieguldītāju un noguldītāju interešu aizsardzību un finanšu tirgus ilgtspējīgu attīstību un stabilitāti – izpildi. Vienlaikus Latvijas Banka ar noteikumu projektu izpilda tai Likumā doto pilnvarojumu noteikt digitālās darbības noturības risku pārvaldības, informācijas drošības un IKT operāciju pārvaldības prasības digitālās darbības nepārtrauktības un noturības jomā atsevišķiem finanšu tirgus dalībniekiem. Noteikumu projekts ir nepieciešams, lai Latvijas Banka noteiktu prasības finanšu tirgus dalībnieku IKT riska pārvaldīšanai. Atbilstoši veikta IKT un drošības riska pārvaldīšana nodrošina, ka konkrētie finanšu tirgus dalībnieki izprot un adekvāti novērtē šā riska līmeni un atbilstoši reaģē uz pārmaiņām to operacionālās darbības vides apstākļos, un adekvāti apzinās IKT drošības stāvokli un darbības noturību, kā arī veicina konkrētā finanšu tirgus dalībnieka IKT pakalpojumu efektivitāti un ilgtermiņa tehnoloģisko attīstību, veicot piesardzīgu IKT riska pārvaldīšanu un izvērtētu lēmumu pieņemšanu.
Samērīgums	Nosakot tirgus dalībniekiem, kuriem nepiemēro Regulu 2022/2554, vienotas prasības attiecībā uz IKT riska pārvaldīšanu, tiek nodrošināta vienota finanšu tirgus dalībnieku izpratne un pieeja IKT regulējošo prasību interpretācijai un piemērošanai. Tas, ka tirgus dalībnieki neveic IKT riska pārvaldīšanu atbilstoši normatīvo aktu prasībām, var ietekmēt to sniegto pakalpojumu kvalitāti un digitālās darbības noturību. Lai nodrošinātu ieguldītāju un noguldītāju interešu aizsardzību, ir būtiski pēc iespējas mazināt un novērst minēto risku. Līdz ar to atbilstošākais veids, kā noteikt finanšu tirgus dalībniekiem vienotas prasības IKT riska pārvaldīšanai, ir izdot tiem saistošus noteikumus. Citas alternatīvas

	jautājuma noregulēšanai un vienotu prasību noteikšanai nebūtu efektīvas un nesasniegtu izvirzīto mērķi, jo nenodrošinātu to vienveidīgu piemērošanu. Izraugoties piemērotāko līdzekli leģitīmā mērķa sasniegšanai, Latvijas Banka izvērtēja, ka nebūtu atbilstoši izdot, piemēram, zemāka ranga normatīvos aktus, kuri finanšu tirgus dalībniekiem nebūtu juridiski saistoši. Turklāt noteikumu projekta izstrādi pilnvarojošā likuma norma skaidri norāda uz noteikumu izstrādi. Vienlaikus ar noteikumu projektu tiek noteiktas prasības, kuras Latvijas Banka uzraudzības ietvaros var kontrolēt. Respektīvi, normatīvais akts kopumā un tajā ietvertās tiesību normas atbilst samērīguma principam, jo, pirmkārt, ar noteikumu projekta ieviešanu tiek sasniegts leģitīmais mērķis (citu personu tiesību un sabiedrības labklājības aizsardzība). Otrkārt, nepastāv tādi alternatīvi līdzekļi, kas sasniegtu leģitīmo mērķi tādā pašā kvalitātē. Treškārt, sabiedrības labums no normatīvā akta prasību piemērošanas ir lielāks par papildu slogu un resursu ieguldījumu, kas konkrētajam finanšu tirgus dalībniekam varētu rasties ar uzliktajiem pienākumiem, un tos atsver sagaidāmie ilgtermiņa ieguvumi stabilāka finanšu sektora veidā.
Spēkā stāšanās	Noteikumu projekts stāsies spēkā 2026. gada 15. janvārī.
Ietekme uz Latvijas Bankas budžetu	Normatīvajam aktam nav ietekmes uz Latvijas Bankas budžeta ieņēmumiem un izdevumiem.
Administratīvā sloga un izmaksu novērtējums (tirgus dalībniekiem)	Noteikumu projektā ietvertās izmaiņas, t. sk. prasības saistībā ar pārmaiņām iekšējos procesos un esošo finanšu tirgus dalībnieka brieduma līmeni, var radīt papildu administratīvo slogu un izmaksas finanšu tirgus dalībniekiem, uz kuriem ir attiecināmas noteikumu projekta prasības. Finanšu tirgus dalībnieku administratīvās izmaksas precīzi nav aprēķināmas, jo tās šajā gadījumā atkarīgas no vairākiem faktoriem, piemēram, no tā, vai noteikumu projektā ietverto prasību ieviešanai finanšu tirgus dalībnieks izmantos iekšējos vai ārējos resursus. Ilgtermiņā administratīvais slogs un izmaksas samazināsies. Vienlaikus atzīmējams, ka noturības stiprināšanas pasākumu neīstenošana var radīt tādas riskus, kuriem iestājoties tiek nodarīts nesalīdzināmi lielāks kaitējums. Noteikumu projekts nepieprasa tirgus dalībniekiem iesniegt regulārus ziņojumus vai pārskatus.

Saistītie dokumenti	Ar noteikumu projektu saistītie dokumenti: 1) Finanšu tirgus digitālās darbības noturības un mākslīgā intelekta izmantošanas likums; 2) Regula 2022/2554.
Saskaņošana ar Eiropas Centrālo banku	Noteikumu projekts nav jāsaskaņo ar Eiropas Centrālo banku.
Saskaņošana ar citām publiskām un privātām personām	Noteikumu projekts tiks publicēts Latvijas Bankas tīmekļvietnes www.bank.lv sadaļas "Tiesību akti" apakšsadaļā "Sabiedrības līdzdalība", un par to būs iespējama sabiedrības līdzdalība. Vienlaikus par noteikumu projektu un notiekošo sabiedrības līdzdalību tiks informēta Krājaizdevu Apvienība un Latvijas Kooperatīvo krājaizdevu sabiedrību savienība, kā arī ārpus tām esošie finanšu tirgus dalībnieki, kuriem būs saistoša noteikumu projektā ietverta prasību izpilde. Pēc sabiedrības līdzdalības noslēguma noteikumu projekts tiks iesniegts izskatīšanai Latvijas Bankas konsultatīvās finanšu tirgus padomes sēdē.
Saskaņošanas rezultāti	Tiks aktualizēts pēc sabiedrības līdzdalības noslēguma.